

Вісім десятиліть на варті зору: «Офтальмологічному журналу» – 80 років!

Наталія Пасечникова, Світлана Полякова, Світлана Слободяник,
Олена Стойловська, Ганна Аркуша

ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В.П. Філатова НАМН України», Одеса (Україна)

Safeguarding patients' vision over eight decades: 80 years of the Oftalmologicheskii Zhurnal

Nataliya Pasyechnikova, Svitlana Poliakova, Svitlana Slobodianyk, Olena Stoylovskaya, Hanna Arkusha

SI «The Filatov Institute of Eye Diseases and Tissue Therapy of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine»,
Odesa (Ukraine)

В історії української медицини є видання, які стали не просто майданчиками для публікацій, а справжніми літописами цілої галузі. Саме таким для української офтальмології був і залишається «Офтальмологічний журнал». Заснований ще у 1946 році академіком Володимиром Петровичем Філатовим, він десятиліттями формував обличчя української офтальмології. Сьогодні ми відзначаємо визначну дату – 80 років від дня заснування.

Вісім десятиліть – не просто цифра. Це тисячі сторінок, на яких зафіксовано еволюцію офтальмології: від перших складних операцій, що здавалися дивом, до сучасних лазерних технологій та мікрохірургії, які сьогодні стали рутиною.

Вісім десятиліть – це поважний вік, що охоплює кілька епох: від повоєнної відбудови медицини, коли кожен новий метод лікування був на вагу золота, до

сучасної цифрової ери, де штучний інтелект допомагає діагностувати патології сітківки з точністю, яка раніше здавалася фантастикою.

Вісім десятиліть – це міст між поколіннями. Гортаючи архіви, ми бачимо, як змінювалися підходи до лікування, як зростала майстерність українських лікарів і як формувалася наша наукова школа. Це майданчик, де зустрічаються досвід «старої гвардії» та сміливі ідеї молодих дослідників.

За ці 80 років журнал пережив різні часи – від повоєнної відбудови до складних викликів сьогодення. Але попри все, він залишався вірним своїй головній місії: ділитися знаннями, які рятують зір. Адже кожен рядок у науковій статті – це чиясь можливість бачити світ, читати книги, бачити обличчя рідних людей.

Дякуємо тим, хто стояв біля витоків, і тим, хто продовжує цю справу сьогодні.

Редакція, автори, рецензенти – це люди, завдяки яким журнал живе, розвивається і тримає високу планку якості. Ця праця часто залишається «за кадром», але саме вона формує фундамент сучасної української офтальмології.

Заснований у складні часи, "Офтальмологічний журнал" став платформою, що об'єднала наукову думку офтальмологів України. На його сторінках формувалися наукові школи, дискутувалися найскладніші питання офтальмохірургії, публікувалися результати досліджень, що рятували зір тисячам пацієнтів.

Ми з вдячністю згадуємо тих, хто стояв біля витоків видання, хто вкладав свій інтелект та енергію в те, щоб журнал залишався авторитетним майданчиком для фахівців. Їхня відданість справі дозволила зберегти високу планку якості, попри історичні виклики, економічні кризи та соціальні трансформації.

DOI: <https://doi.org/10.31288/Ukr.j.ophthalmol.202658792>

UDC: 617.7(091):050

Corresponding author: Hanna Arkusha. SI «The Filatov Institute of Eye Diseases and Tissue Therapy of the NAMS of Ukraine», Odesa, Ukraine. E-mail: filatovinstitut@ukr.net

Received 2025-09-02

Accepted 2026-10-03

Cite this article as: Pasyechnikova NV, Poliakova SI, Slobodianyk SB, Stoylovskaya OG, Arkusha H. Safeguarding patients' vision over eight decades: 80 years of the Ophthalmological Journal. Ukr. j. ophthalmol. 2026;5:87-92.

This is an open access article under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license

© The Authors, 2026

Рис. 1. Перша редакційна колегія Офтальмологічного журналу (1946 рік). Головний редактор – академік В. П. Філатов; заступники головного редактора – професор С. Ф. Кальфа, професор В. М. Архангельський. Члени редколегії – професор О. Г. Васютинський, професор І. А. Данілевський, професор І. І. Меркулов, професор С. В. Сухов.

Журнал «Офтальмологічний журнал» почав виходити в Одесі навесні 1946 року. Організатором та відповідальним редактором спеціалізованого офтальмологічного журналу був академік В.П. Філатов. Володимир Петрович доклав дуже багато зусиль та енергії, щоб добитися, особливо у важкі повоєнні роки, створення нового журналу. Він був головним редактором журналу до кінця свого життя (1956). Його заступниками спочатку були професор С.Ф. Кальфа та професор В.М. Архангельський. До редколегії входили проф. О.Г. Васютинський, проф. І.А. Данілевський, проф. І.І. Меркулов, проф. С.В. Сухов.

Після смерті В.П. Філатова у 1956 році головним редактором журналу стала академік АМН України Надія Олександрівна Пучківська, її заступниками у різні роки були професори С. Ф. Кальфа, Л. Т. Кашинцева, І. М. Логай, який потім очолював журнал у 1996 році. З 2004 року і по теперешній час головним редактором журналу є член-кореспондент НАМН України, доктор медичних наук, професор Н. В. Пасечнікова. З 1996 по 2023 рр заступником головного редактора журналу був професор В. В. Віт.

Відповідальними секретарями журналу були: з 1946 по 1954 рр. – професор І.Г. Єршович, з 1954 по 1977 рр. – професор Л.Д. Данчева, з 1977 по 1997 рр.

– канд. мед. наук В.М. Непомяща, з 1998 по 2023 рр. – д-р мед. наук С.І. Полякова, яка в 2023 року стає заступником головного редактора, а відповідальним секретарем – канд. мед. наук О.Е. Дорохова.

В редколегію журналу у різні часи входили відомі офтальмологи країни: Ф.І. Юзефова, С.П. Петруня, Д.Г. Бушміч, В.Є. Шевальов, Л.М. Куришкін, І.А. Кореневич, І.С. Черкасов, С.В. Філатов, О.О. Катаргіна, Т.В. Шлопак, Р.К. Мармур, Д.Ф. Іванов, М.А. Пеньков, М.М. Сергієнко, Г.Ю. Венгер, Й.Р. Салдан, В.С. Пономарчук, В.О. Науменко, С.А. Якименко, П.А. Бездітко, В.О. Коломієць, Е.В. Мальцев. Особливої відзнаки заслуговує багаторічна праця Інни Семенівни Збандут.

Будучи одним із найстаріших фахових видань в офтальмології, наш журнал постійно вдосконалює якість публікацій, адаптуючи їх до сучасних наукових вимог. Ми оновили дизайн видання та суттєво розширили тематичне охоплення матеріалів. Ми пишаємося тим, що наші автори – це не лише визнані метри, а й молоді дослідники, які привносять свіжий погляд на вирішення складних клінічних завдань. Саме цей симбіоз досвіду та інновацій дозволяє журналу залишатися актуальним та затребуваним.

Особливої ваги цей ювілей набуває в умовах, коли ми змушені працювати всупереч обставинам. Попри

Рис. 2. Головні редактори. Академік Володимир Петрович Філатов (1946 – 1956); Академік Надія Олександрівна Пучковська (1956 – 1996); Професор Іван Михайлович Логай (1996 – 2004); член-кор. НАМН Наталія Володимирівна Пасечнікова (2004 – по теперішній час)

Рис. 3. Заступники головного редактора. С.Ф. Кальфа, Л.Т. Кашинцева, І.М. Логай, В.В. Віт, С.І. Полякова.

Рис. 4. Відповідальні секретарі журналу. Професор І. Г. Єршкович (1946 – 1954); професор Л. Д. Данчева (1954 – 1977); канд. мед. наук В. М. Непомяща (1977 – 1997); д-р мед. наук С. І. Полякова (1998 – 2023); канд. мед. наук О. Е. Дорохова (2023 – по теперішній час).

виклики воєнного часу, коли кожен лікар став на передову боротьби за здоров'я нації, журнал продовжує виходити. Це наш «інтелектуальний фронт». Ми продовжуємо публікувати оригінальні клінічні та експериментальні дослідження, складні клінічні випадки, ділитися досвідом надання допомоги при травмах та патологіях, які вимагають від офтальмологів не лише знань, а й неймовірної витримки. Кожен випуск у цей

період – це символ незламності нашої професійної спільноти.

Сьогодні, озираючись на пройдений шлях, ми розуміємо, що 80 років – це не фініш, а лише черговий етап великої подорожі. Наука не стоїть на місці, і офтальмологія сьогодні розвивається з неймовірною швидкістю. Штучний інтелект у діагностиці, генна терапія, біоінженерні матеріали – те, що вчора здавалося

фантастикою, сьогодні стає темою наших публікацій. «Офтальмологічний журнал» залишається в авангарді цих змін, вловлюючи пульс часу та задаючи вектор для майбутніх досліджень.

Від традицій до інновацій: як Ukrainian Journal of Ophthalmology продовжує справу легендарного «Офтальмологічного журналу»

Сьогодні естафету славетної історії Офтальмологічного журналу впевнено тримає Ukrainian Journal of Ophthalmology.

Ukrainian Journal of Ophthalmology сьогодні – не просто зміна назви чи формату – це еволюція, яка дозволяє українській науці говорити зі світом однією мовою. Це міст між минулим, де закладалися основи української офтальмології, та майбутнім, де наші вчені стають повноправними учасниками світового наукового процесу. Ukrainian Journal of Ophthalmology продовжує історію, розпочату 80 років тому, доводячи, що українська офтальмологічна школа не лише вистояла, а й продовжує розвиватися, попри будь-які виклики часу.

Змінюються часи, технології та підходи до лікування, але незмінною залишається наша мета: ділитися знаннями, які рятують зір. Ми бережемо той фундамент, який заклали наші вчителі, і додаємо до нього сучасні світові стандарти наукової комунікації.

Наш журнал є 2026 році офіційно змінив назву на Ukrainian Journal of Ophthalmology. Це рішення було продиктоване бажанням стати ближчим до міжнародної наукової спільноти. У межах ребрендингу журнал отримав нові номери ISSN, пройшов перереєстрацію в DOAJ та, що найважливіше, підтвердив свій статус у наукометричній базі Scopus, чим також підтвердив свою відповідність високим міжнародним стандартам.

Ukrainian Journal of Ophthalmology журнал входить до Державного реєстру суб'єктів у сфері медіа (ідентифікатор R30-05169).

Ukrainian Journal of Ophthalmology посідає вагоме місце в науковому просторі України, маючи категорію «А» у Переліку фахових видань МОН. Це означає, що публікації в журналі є офіційно визнаними для захисту дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата наук, доктора філософії. Такий статус підкреслює високі вимоги до якості матеріалів, що проходять через редакційну колегію.

Також журнал представлений у фондах Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського, що забезпечує надійне збереження наукового спадку.

Сьогодні результати досліджень, опубліковані в журналі, доступні світовій науковій спільноті. Видання індексується в авторитетних міжнародних базах, Scopus, Scimago Journal Ranking, Research4Life (Hinari), Directory of Open Access Journals, EBSCO Publishing's Electronic Databases, Open Ukrainian Citation Index, Google Scholar. Кожній статті, опублікованій у нашому виданні, присвоюється унікальний ідентифікатор цифрового об'єкта (DOI). Це забезпечує

постійне посилання на публікацію та полегшує її цитування в наукових базах даних.

Ми розуміємо, що поточний статус нашого журналу (Q4) – це лише відправна точка. Наша стратегічна мета – поступове підвищення наукометричних показників та перехід до вищих кварталів. Ми прагнемо вийти на новий рівень, і для цього ми фокусуємося на залученні якісних рукописів, покращенні видимості наших статей у міжнародних базах та залучення до співпраці сильних дослідників. Це виклик, але ми готові докласти зусиль, щоб наш журнал зміцнив свої позиції у світовому науковому просторі.

Ще однією метою журналу є підвищення міжнародного визнання. Наразі ми докладаємо всіх зусиль для включення журналу до інших провідних наукометричних баз даних – Web of Science та PubMed. Це дозволить підвищити цитованість статей та забезпечити їхню інтеграцію у світові наукові мережі. Ми вдосконалюємо редакційні процеси, підвищуємо якість рецензування та дотримуємося найвищих етичних стандартів, щоб відповідати суворим критеріям цих міжнародних платформ.

Дотримання найвищих стандартів академічної доброчесності є пріоритетом для Ukrainian Journal of Ophthalmology. У своїй редакційній діяльності ми керуємося міжнародними протоколами, що забезпечують прозорість та етичність наукових публікацій. Зокрема, редакція в своїй роботі дотримується настанов Комітету з етики наукових публікацій (Committee on Publication Ethics, COPE), рекомендацій Міжнародного комітету редакторів медичних журналів (International Committee of Medical Journal Editors, ICMJE), а також стандартів Всесвітньої асоціації медичних редакторів (World Association of Medical Editors, WAME).

Такий підхід гарантує об'єктивність рецензування та високу довіру до опублікованих даних. Для нас це не просто формальності, а підтвердження того, що українські дослідження в галузі офтальмології заслуговують на увагу всього світу. Публікація в журналі такого рівня стає для автора своєрідним «знаком якості», що підтверджує відповідність роботи сучасним вимогам та методологічній точності. Завдяки інтеграції в глобальні наукометричні мережі, результати досліджень вітчизняних офтальмологів стають частиною світового інтелектуального дискурсу, сприяючи обміну досвідом та впровадженню інноваційних методів лікування в клінічну практику.

Перехід до англійської версії та створення Ukrainian Journal of Ophthalmology стали логічним кроком у часи глобалізації. Наука не має кордонів, і українські офтальмологи мають що сказати світовій спільноті.

Сьогодні Ukrainian Journal of Ophthalmology – це міжнародна видимість. Завдяки англійській мові публікації українських вчених стають доступними для цитування в міжнародних базах даних. Це сучасні стандарти рецензування. Журнал дотримується принципів

Рис. 5. Редакційна колегія журналу Ukrainian Journal of Ophthalmology (2026 рік). Зліва направо: О. Е. Дорохова – відповідальний секретар; члени редколегії – д-р мед. наук О. С. Задорожний, професор Н. Ф. Боброва, професор А. Р. Король; головний редактор член-кор. НАМН України, професор Н. В. Пасєчнікова; члени редколегії – професор Н. А. Ульянова, професор І. М. Михейцева, професор Г. І. Дрожжина; заступник головного редактора – д-р мед. наук С. І. Полякова.

Рис. 6. Засідання редакційної колегії Ukrainian Journal of Ophthalmology під час підготовки чергового випуску журналу.

«сліпого» рецензування, що гарантує об'єктивність та високий рівень наукових робіт. Це інтеграція в світовий контекст. Ukrainian Journal of Ophthalmology активно залучає до співпраці іноземних експертів, що дозволяє українським лікарям бути в курсі глобальних трендів.

Попри зміну формату, дух «філатовської школи» залишається незмінним. Це прагнення до інновацій, повага до клінічного досвіду та вірність головній меті лікаря – збереженню зору пацієнтів.

Важливо розуміти, що спадкоємність – це не консервація минулого, а здатність адаптувати найкращі традиції до вимог сьогодення. «Офтальмологічний журнал» навчив нас фундаментальності у викладі наукових даних та вмінню глибоко аналізувати результати наукових досліджень. Ukrainian Journal of Ophthalmology доповнює цей досвід динамікою публікаційного процесу, а також відкритістю та прозорістю рецензування, що є обов'язковими умовами для інтеграції в європейський та світовий науковий простір. Ми бачимо, як змінюється географія наших авторів, рецензентів та читачів. Ми бачимо, що голос української офтальмології звучить впевнено, професійно і переконливо.

Ми запрошуємо до співпраці кожного, хто відчуває в собі покликання до клінічних і наукових досліджень

в галузі офтальмології. Адже кожен новий випуск журналу – це не лише звіт про виконану роботу, це інвестиція в майбутнє. Історія, започаткована в стінах Інституту ім. В. П. Філатова, продовжує писатися сьогодні – нашими руками, нашими дослідженнями та нашою спільною відданістю справі, яка повертає людям світло.

Ми дивимося в майбутнє з оптимізмом.

Попереду – нові горизонти, розширення цифрової присутності журналу і міжнародної співпраці та ще більше якісного контенту, що стане надійним професійним орієнтиром для лікарів у їхній щоденній практиці. Проте, попри всі технологічні трансформації, головним для нас залишається людина – пацієнт, заради якого ми працюємо, та лікар, який щодня бере на себе відповідальність за найцінніший дар – здатність бачити світ у всій його повноті.

Дякуємо кожному, хто був частиною цієї історії: від першого редактора до сьогоднішнього читача, який відкриває свіжий номер у пошуках нової інформації. Ви – серце цього журналу. Нехай наша спільна праця і надалі слугує найвищій меті – дарувати людям світло, чіткість і радість бачити цей прекрасний світ у всіх його барвах.

З ювілеєм, «Офтальмологічний журнале»! Продовжуємо писати історію разом.

Поправки

1. Поправки до статті Кебкало М.А. з співавт. "Клініко-рентгенологічні особливості бойової травми орбіти, що супроводжувалась посттравматичною втратою очного яблука":

- рис. 1 на стор. 52 повинен бути таким (див праворуч);
- на стор. 53 другий абзац другої колонки слід читати "Середня різниця між об'ємом ушкодженої та інтактної орбіти становила **6,67 см³**."

2. Поправки до статті Храмова І.І. "Сучасний військовий балістичний захист очей: проблеми та перспективи "

- на стор. 93, перше колонка, останнє речення першого абзацу слід читати "... та відсутність даних у **41%** випадків [5]";
- на стор. 93, друга колонка, другий абзац знизу слід читати: "... для відкритих окулярів (Class 1): уламок калібру .15 (маса 0,37 грама) вистрілюється зі швидкістю **213–221 м/с**. Лінза не повинна бути пробита або вибита з оправы, а оправы не має розлетітися [14];
- для закритих масок (Class 2): уламок калібру .22 (маса 1,10 грама) вистрілюється зі швидкістю **177–180 м/с** [14];
- на стор. 94 другий рядок таблиці 1 слід читати:

MIL-PRF-31013A	До 221 м/с	Високий	Забезпечує високий комфорт та ергономіку
----------------	-------------------	---------	--

Всі поправки відносяться до друкованої версії журналу.

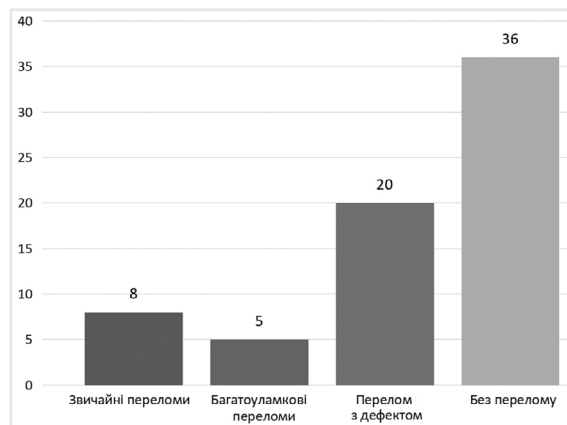

Рис. 1. Типи переломів вилицевого комплексу